

Gondolatok egy frissen megjelent kézikönyv kapcsán

A vagyongazdálkodó ügyvéd

A hazai jogtudomány és jogalkotás az elmúlt és a még előttünk álló néhány évben az egyes jogterületeket átfogó nagy törvénykönyvek, kódexek újraírásának korát éli. Ez nyilvánvalóan összefüggésben van a változó kor megváltozott társadalmi igényeivel, amelyek egyfelől korábbi jogintézmények eltűnését vagy lényegi módosulását, másfelől viszont új jogintézmények születését eredményezik. A polgári jog területén ilyen teljesen új, bár nem minden előzmény nélküli jogintézmény a bizalmi vagyongazdálkodás.

Dr. Bánáti János, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke

Az új jogintézmény szabályozását nem kevés szakmai vita előzte meg a polgári jogi kodifikációs előkészületek során. Sokan a magyar jogi gondolkodástól és hagyományoktól teljességgel idegen intézménynek, míg mások – a jogtörténeti és dogmatikai előképekre is rámutatva – a bizalmi vagyongazdálkodást a hazai polgárosodás egyik lehetséges generátorának tekintik. A jogalkotó végül is az utóbbi álláspontot fogadta el akkor, amikor a jogintézményt az új Ptk. VI. könyvében mint új szerződéstípust nevesítette.

Dogmatikai szempontból tehát a bizalmi vagyongazdálkodás a megbízási típusú szerződések körében kapott helyet, holott az ügylet lényegét a bizalmi vagyongazdálkodásba adott vagyontárgy tulajdonjogának átruházása jelenti. A jogintézménynek ez a kö-

telmi és tulajdonjogi dualitása világít rá leginkább azokra a dogmatikai nehézségekre, amivel a magyar jogalkotónak meg kellett küzdenie a hazai jogrendszerbe való inkorporáció során, és minden bizonnyal ez fogja okozni a legtöbb gondot is a kezdeti jogalkalmazásban.

Mint minden új jogintézménynek, a bizalmi vagyongazdálkodásnak is meg kell küzdenie az ismeretlenségből fakadó bizalmatlansággal és ellenállással. A megismerésnek ezt a szakaszát hivatott lerövidíteni a szeptemberben a HVG-Orac Kiadó gondozásában az új magánjogsorozat hatodik köteteként megjelent, B. Szabó Gábor, Illés István, Kolozs Borbála, Menyhei Ákos és Sándor István által írt, A bizalmi vagyongazdálkodás című kézikönyve.¹ Biztosra vehető, hogy a többségében gyakorló ügy-

védek által írt munka jelentős segítséget nyújt majd az új jogintézmény megértéséhez, történelmi előzményeinek, lehetséges alkalmazási területeinek, valamint külföldi rokon intézményeinek megismeréséhez.

A bizalmi vagyongazdálkodás az újdonság erejét kihasználva valósággal felpozícionálta a magyar jogászok közbeszédét, hiszen a Ptk. e megbízási típusú szerződéssel egy külföldön sok száz éves múltra visszatekintő, nagy hagyományokkal bíró jogintézményt kísérel meg itthon meghonosítani. A téma köré konferenciák szerveződnek, szakmai diskurzusok, viták bontakoznak ki a rendszer működésével és működtetésével kapcsolatban, a piaci szereplők pedig keresik azokat a pontokat, ahol az új jogintézmény számukra hasznos is lehet. A témával kapcsolatban egyre több jogász és közgazdász fejt ki álláspontját könyvek, cikkek, előadások formájában. Az említett öt szerző műve ebben a sorban az első átfogó gyakorlati ismereteket is tartalmazó szakmai publikáció.

A mű felépítésében és tartalmában a praxis számára ad eligazítást, de nem nélkülözi az elméleti kérdések felvetését és megválaszolását sem. Emellett a szerzők jelentős hangsúlyt fektettek arra, hogy a bizalmi vagyongazdálkodás egyes külföldi jogrendszerekben kialakult modelljeit és részletszabályait is vizsgálják abból a szempontból, hogy azok a magyar joggyakorlatban mennyiben vehetők át. A mű kilenc fejezetből áll, amelyek sorrendje a bizalmi

vagyonkezelési jogviszony dinamikájához igazodik. Az olvasó megismerheti a bizalmi vagyonkezelés főbb létszakaszait attól kezdve, hogy a vagyonrendelőben felmerül a szándék arra, hogy bizonyos vagyon tárgyait más kezelésébe adja a jogviszony végéig, amíg a kezelt vagyon a kedvezményezett részére kiadásra kerül. Ez a folyamat pedig szükségszerűen hosszú éveket, akár generációkon is átívelő évtizedeket ölelhet fel.

Az első fejezet a bizalmi vagyonkezelés meghatározó jellemzőit tekinti át. A szerzők bemutatják a bizalmi vagyonkezeléshez hasonló külföldi jogi mintákat, a trust és a Treuhand struktúráját, a vagyonkezelési jogviszony elhatárolását más jogintézményektől. A vagyonkezelés gazdasági indokoltasága meggyőző a potenciális alkalmazási területek számbavétele alapján. A vagyonkezelés intézménye ezernyi célra használható: a családi vagyon tervezéséértől a fogyatékos személyek segítésén át a gazdasági életben való alkalmazásig. A generációs vagyontranszfer, a vállalkozási célú felhasználás, a vagyonvédelem, különböző pénzügyi műveletek mind-mind hasznosak a gyakorlatban. A kötet következetesen végigveszi ezeket a lehetőségeket és a valamennyi esetben alkalmazandó alapvető szabályokat.

A második fejezet a vagyonrendelő jogi helyzetét, státusjogát tárgyalja, bemutatva egyúttal kötelezettségeit és jogait, kitérve az esetleges többség esetén irányadó szabályokra is. A vagyonrendelő a jogviszony alapjainak elhelyezője, a vagyonkezelési jogviszony tartalmi elemeinek, továbbá a vagyonkezelő és a kedvezményezett jogainak alakítója. Erre organikusan épül rá a harmadik fejezet, amely a vagyonrendelés folyamatát ismerteti. E körben kiemelhető, hogy a bizalmi vagyonkezelés elsődleges keletkeztető eleme egy írásbeli szerződés vagy egyoldalú jognyilatkozat, illetve végrendelet lehet.

A negyedik fejezetben a vagyonkezelő személye kerül a fókuszba. A vagyonkezelő a kezelt vagyonon tulajdonjogot szerez, amivel többszörösen rászolgál a bizalmi kifejezésre, amit a szerzők külön kihangsúlyoznak. Nagyon komoly feltételeknek kell ugyanis megfelelnie annak, aki e kör-

ben vállal kötelezettséget. Különösen igaz ez az üzletszerű bizalmi vagyonkezelőkre, akik e tevékenységet csak a Magyar Nemzeti Bank külön engedélyével folytathatják.

Az ötödik fejezet a kezelt vagyon természetét, jogi helyzetét mutatja be. Itt különösen fontos kiemelni a vagyon elkülönítés mozzanatát, amely a bizalmi vagyonkezelés alapkövetelménye és amely alatt a vagyonkezelésbe vett vagyonnak egyfelől a vagyonkezelő saját vagyonától, másfelől az általa kezelt többi vagyontól való elkülönítését kell érteni. A vagyonekkülönítés nyújt ugyanis tényleges védelmet a kezelt vagyon számára a különféle hitelezői igényekkel szemben. Ez a védelem a vagyonkezelő és más kezelt vagyon hitelezőivel szemben abszolút mértékű, míg a vagyonrendelő hitelezőivel szemben mérsékelt, de körültekintő vagyonrendelés esetén még mindig jelentős mértékű védelmet jelent.

A hatodik fejezet tárgyalja a kedvezményezett státusát. A kedvezményezett sajátos szerepet kap a bizalmi vagyonkezelési szerződésben foglalt vagyon kezelése során, hiszen az ő érdeke a meghatározó. Ekképpen a törvény bizonyos jogokat biztosít a kedvezményezettnek is, ami elsősorban ellenőrzésben, tájékoztatásban, elszámoltatásban merül ki. A kedvezményezett hitelezői csak a kezelt vagyon kiadásának esedékességekor léphetnek fel igényeikkel.

A hetedik fejezet a kedvezményezett részére történő vagyonkiadás szabályait tárgyalja, különös hangsúlyt fektetve arra, hogy valójában itt a vagyonrendelő által előzetesen meghatározott feltételek jutnak érvényre.

A nyolcadik fejezet egy, a magyar jogban ugyan nem nevesített, azonban nemzetközi viszonylatban jelentős szerepet betöltő szerződéses pozícióról, a protektorról értekezik. A protektor a vagyonrendelő által kijelölt személy, aki a vagyonkezelő tevékenységét jogosult ellenőrizni. Ez egy olyan biztosíték a vagyonrendelő számára, amely a vagyonkezelő esetleges visszaélését teszi megelőzhetővé, de amely

egyben a vagyonkezelő munkáját nagymértékben elő is segítheti.

A kötetben mindvégig kiemelt jelentőséget kap az adózás és az illetékfizetés tárgyalása, hiszen a bizalmi vagyonkezelési konstrukció esetében három ponton is történhet adózás. A szerzők különböző adózási helyzetekben végigveszik az egyes adónemek felmerülésének lehetőségét. Az adózás azért is kiemelt helyen kezelendő, mivel a nemzetközi tapasztalatok alapján a trustok adóoptimalizálásra is alkalmasak. Magyarország adójogi megítélése e vonatkozásban kifejezetten pozitív, azaz a „magyar trust” potenciálisan jelentős külföldi érdeklődést is kiválthat.

A könyv kifejezett erénye, hogy nem marad meg az országhatárokon belül. A hazai szabályozás ismertetése mellett nagy hangsúlyt fektetnek a szerzők olyan országok gyakorlatára, ahol a bizalmi vagyonkezelés és a trust már több évszázados hagyományokkal bír, ez pedig az egész rendszer megértéséhez és feltárásához jelentős segítséget nyújt. A kilencedik fejezet ennek logikája mentén ad kitekintést a nemzetközi viszonylatban alkalmazandó vagyonkezelési struktúrákra, részletesen tárgyalva annak megítélését nemzetközi adózási szempontból és a kettős adóztatási egyezmények tükrében.

A hazai ügyvédség szakmailag felkészült tagjai számára a bizalmi vagyonkezelés egy valós kitérési pontot jelenthet. Ez nemcsak egy lehetséges új ügyvédi piac formájában manifesztálódhat, de abban az aktív és meghatározó szerepben is, amelyet az ügyvédség játszhat a társadalom vagyonosodásával együtt járó polgárosodási folyamatokban, és ez már – ne féljünk kimondani – egyfajta történelmi kihívás és szerepvállalás is. A jogintézmény most még gyermekkorát éli, sok a kérdés és a bizonytalanság, de nekünk, ügyvédeknek abban kell érdekelteknek lennünk, hogy a magyar magánjog és gazdasági élet megkerülhetetlen instrumentumává nője ki magát.

Az ügyvédek, helyzetükből fakadóan, előnyt élveznek a bizalmi vagyonkezelővé válás felé vezető úton, mivel annak számos részterületét (pl. okiratszerkesztés; jogi kockázatok felmérése, illetve azok kizárása; több, a bizalmi vagyonkezelés során szükségszerűen felmerülő jogterület párhuzamos művelése) már ismerik, azokon

otthonosan igazodnak el. Ráadásul az ügyvédi hivatás egyik alappillérenek tekinthető bizalmi jelleg sok esetben eleve predestinálja az ügyvédet arra, hogy ügyfele vagyongazdálkodói vagy protektori minőségben bevonja őt a bizalmi vagyongazdálkodásba. A nemzetközi tapasztalatok is azt mutatják, hogy az ügyvédek fogékonysága és érinthetősége a bizalmi vagyongazdálkodási konstrukciók kialakításában és működtetésében meghatározó. Ezt felismerve számos országban az ügyvédek részvételét a bizalmi vagyongazdálkodásban a jogszabályok kifejezetten preferálják. Ismert a francia példa, amikor a bizalmi vagyongazdálkodás ottani megfelelője, a fiducie piacképtelenre sikeredett első, 1997. évi szabályozása a francia ügyvédlobby kezdeményezésére és szorgalmazására vált néhány évvel később élő és a napi gyakorlat szintjén alkalmazott joganyaggá, nem kevés megbízást és bevételt biztosítva ezzel francia kollégáinknak. De említhetnénk a román Ptk.-t is, amely az ügyvédet ipso iure vagyongazdálkodónak tekintheti, különösebb további feltétel nélkül.

A hazai szabályozásban ugyanakkor ez sajnos nem mondható el. Az ügyvédi szakma egyelőre látványosan mellőzött az

üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodás személyi feltételeinek törvényi meghatározásakor. A hatályos ügyvédi törvény is pontosításra szorul annak érdekében, hogy az 5. §-ban írt felsorolás az ügyvédek által folytatható tevékenységről tartalmazza az üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodást is. Az ügyvéd szerepe tehát a jelenlegi szabályozás szintjén a nem üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodás vagy a protektori tevékenységre korlátozódik, illetve az üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodás esetén csak a kiszervezésre vonatkozó szabályok szerint mint a vagyongazdálkodó teljesítési segédje vehet részt a vagyongazdálkodásban. E korlátozásokat indokolatlannak és – különös figyelemmel az új igazságügyi kormányzat részéről az új ügyvédi törvény megalkotására tett szándéknyilatkozatokra – megszüntetendőnek tartjuk. Ugyanakkor azt is világosan kell látni, hogy a bizalmi vagyongazdálkodás semmiféle kompromisszumot nem tűr meg a szakmai felkészültség és az ügyvédi tisztesség vonatkozásában. Elő nem fordulhat, hogy mások vagyonának tulajdonosként, azaz a lehető legközvetlenebb módon történő kezelése során arra szakmailag felkészületlen, pénzügyi biztosítékai-

kat tekintve alkalmatlan és morálisan megkérdőjelezhető magatartású ügyvédek járjanak el, mert az ezzel okozott kár korántsem tekinthető egyedinek. Az ügyvédi kar egészének megítélése a tét.²

Új jogintézmény született gyakorló ügyvédek aktív kodifikációs közreműködésével, és nem kétséges, hogy annak ápolásában és gondozásában a magyar ügyvédi kar számos tagja a továbbiakban is aktív szerepet fog vállalni. Mint ahogy ahhoz sem férhet kétség, hogy az öt szerző műve ezt a folyamatot kiemelten fogja támogatni.

Jegyzetek

- 1 B. Szabó Gábor–Illés István–Kolozs Borbála–Menyhei Ákos–Sándor István: A bizalmi vagyongazdálkodás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 2014. 343 p. – A mű szerzőinek hozzájárulásával egyes gondolatok tartalmi vagy szó szerinti egyezéssel kerültek átvételre a jelen cikkben.
- 2 A témáról bővebben lásd az egyik szerzővel, B. Szabó Gáborral készült interjút a Pesti Ügyvéd 2014/2. számában.

OFFSHORE CÉGEK

- alapításának közvetítése
- ingyenes tájékoztatók, konzultációk

1088 Budapest Rákóczi út 27/A. III.em.1.
tel: 266-0054 fax: 266-5351
E-mail: info@forming.hu
www.forming.hu

LAVECO LTD.
The Company Maker since 1991

- **Offshore cégalapítás**
1 nap alatt
- **Bankszámlanyitás**
a világ számos országában
- **Ingyenes konzultáció**
- **Átlátható árak**
rejtett költségek nélkül
- **Professzionális szolgáltatás**
22 éve

www.laveco.com

**1092 Budapest,
Ráday u. 33/a
+361-456-7200
hungary@laveco.com**